

3. Bölüm

ADÖLESAN DÖNEMİNDE DUYGUSAL VE BİLİŞSEL DEĞİŞİKLİKLER

Esra TURAL BÜYÜK¹
Hatice UZŞEN²

| BİLİŞSEL GELİŞİM

Bilişsel gelişim denildiğinde akıl yürütme, öğrenme, hafıza, dil ile ilgili gelişimler incelenir. Adölesan dönem bireyin çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında fiziksel, bilişsel ve sosyal olarak olgunlaştığı dönem olarak tanımlanır. Bu dönemde bilişsel gelişim bireyin duygularının ve davranışlarının çevreye yönelik uyumudur. Bu uyum sürecinde adölesan çevreden gelen uyarıları alarak işler, değiştirir ve bunları birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde bir araya getirir. Adölesan bu işlemler sonunda olgunlaşarak dengeye ulaşır. Ancak adölesan yeni durumlarla karşılaştıkça, yeni tecrübeler edindikçe bilişsel dengesizlik oluşur. Piaget bilişsel gelişimi “*Yapısal bir dengesizlik durumundan yeni ve daha üst düzeyde bir denge durumuna geçiş*” olarak tanımlar. Bilişsel gelişim fiziksel olgunlaşma, deneyim, toplumsal aktarım ve dengeleme süreçlerinden etkilenir. Adölesan dönemde beyin gelişimi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır^{4,5,6}. Bu dönemde beyin gelişiminde bazı yapısal değişiklikler meydana gelmektedir. Gelişim belirgin olarak prefrontal korteks bölgesinde yoğunlaşır. Manyetik rezonans (MR) görüntüleme çalışmalarına göre adölesan döneminin başlangıcında önce gri maddede artış meydana gelir.

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., etural@omu.edu.tr

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., hatice_uzsen35@hotmail.com

KAYNAKLAR

1. Ahioglu-Lindberg EN. Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. Kastamonu Eğitim Dergisi, 2011, 19(1), 1-10.
2. Alper Z. Adölesan döneminde duygusal ve kognitif değişiklikler. Aydoğan Ü, editör. Adölesan Sağlığı ve Sorunları-I, Ankara: Türkiye Klinikleri, 2018, 8-11.
3. Ahmed SP, Bittencourt-Hewitt A, Sebastian CL. Neurocognitive bases of emotion regulation development in adolescence. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 2015, 15, 11-25.
4. Hagler JR, Hatton S, Cornejo MD, Makowski C, Fair DA, Dick AS, et al. Image processing and analysis methods for the Adolescent Brain Cognitive Development Study Neuroimage, 2019, 202, 116091. doi: 10.1016/j.neuroimage.2019.116091
5. Paus T. Mapping brain maturation and cognitive development during adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 2005, 9(2), 60-68.
6. Blakemore SJ, Burnett S, Dahl RE. The role of puberty in the developing adolescent brain. *Human Brain Mapping*, 2010, 31(6), 926-933.
7. Luna B, Garver KE, Urban TA, Lazar NA, Sweeney JA. Maturation of cognitive processes from late childhood to adulthood. *Child Development*, 2004, 75(5), 1357-1372.
8. Casey BJ, Getz S, Galvan A. The adolescent brain. *Developmental Review*, 2008, 28(1), 62-77.
9. Christie D, Viner R. Adolescent development. *BMJ*, 2005, 330(7486), 301-304.
10. Chulani VL, Gordon LP. Adolescent growth and development. *Primary Care: Clinics in Office Practice*, 2014, 41(3), 465-487.
11. Alderman EM, Breuner CC. Unique needs of the adolescent. *Pediatrics*, 2019, 144(6).
12. Koç M. Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2004, 1(17), 231-238.
13. Yurgelun-Todd D. Emotional and cognitive changes during adolescence. *Current Opinion in Neurobiology*, 2007, 17(2), 251-257.
14. Küçükoglu S., Çelebi A. Adölesanda büyüme ve gelişme. Çelebioğlu A, editör. Adölesan Sağlığı ve Hemşirelik Yaklaşımları. 1. Baskı. Ankara, Türkiye Klinikleri, 2019, 9-17.
15. Coad J, Richardson J. Children and young persons. *Nursing. Adolescent Development*. 1st ed. 2015. ISBN 978-1-118-51628-7. MinionPro by Toppan Best-set Premedia Limited, 129
16. Aytekin Özdemir A, Köse S. Adölesan sağlığına giriş. Çelebioğlu A, editör. Adölesan Sağlığı ve Hemşirelik Yaklaşımları. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, 2019, 1-8.
17. Blakemore SJ, Robbins TW. Decision-making in the adolescent brain. *Nature Neuroscience*, 2012, 15(9), 1184.
18. Aviles AM, Anderson TR, Davila ER. Child and adolescent social-emotional development within the context of school. *Child and Adolescent Mental Health*, 2006, 11(1), 32-39.
19. Choudhury S, Blakemore SJ, Charman T. Social cognitive development during adolescence. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 2006, 1(3), 165-174.
20. Dong B, Zou Z, Song Y, Hu P, Luo D, Wen, B, et al. Adolescent health and healthy China 2030: a cross-sectional study. *The Lancet*, 2018, 392, S63.
21. Casey BJ, Heller AS, Gee DG, Cohen AO. Development of the emotional brain. *Neuroscience Letters*, 2019, 693, 29-34.
22. Rosso IM, Young AD, Femia LA, Yurgelun-Todd DA. Cognitive and emotional components of frontal lobe functioning in childhood and adolescence. *Annals of The New York Academy Of Sciences*, 2004, 1021(1), 355-362.

23. Derman O. Ergenlerde psikososyal gelişim. Adölesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi, 2018, 63(1), 19-21.
24. Gowers S. Development in adolescence. *Psychiatry*, 2005, 4(6), 6-9.
25. Guyer AE, Silk JS, Nelson EE. The neurobiology of the emotional adolescent: from the inside out. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 2016, 70, 74-85.
26. Gutgesell ME, Payne N. Issues of adolescent psychological development in the 21st century. *Pediatrics in Review*, 2004, 25(3), 79-85.
27. Hazen E, Schlozman S, Beresin E. Adolescent psychological. *Pediatrics in Review*, 2008, 29(5), 161.
28. Irner TB, Teasdale TW, Nielsen T, Vedal S, Olofsson M. Cognitive, emotional and social development in adolescents born to substance using women. *Scandinavian Journal Of Psychology*, 2014, 55(4), 319-325.
29. Karabekiroğlu K. Ergen ve Ruh Sağlığı Rehberi. 1. Baskı İstanbul, Say Yayınları, 2009.
30. Kahn NF, Graham R. editors National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Health and Medicine Division; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Board on Children, Youth, and Families; Committee on Applying Lessons of Optimal Adolescent Health to Improve Behavioral Outcomes for Youth; Washington (DC): National Academies Press (US), 2019.
31. Bundy DA, de Silva N, Horton S, Patton GC, Schultz L, Jamison DT. et al. Investment in child and adolescent health and development: key messages from disease control priorities. *The Lancet*, 2018, 391(10121), 687-699.
32. Dahl RE. Adolescent brain development: a period of vulnerabilities and opportunities. Key-note address. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 2014, 1021(1), 1
33. Mónaco E, Schoeps K, Montoya-Castilla I. Attachment styles and well-being in adolescents: How does emotional development affect this relationship? *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 2019, 16(14), 2554.
34. Neinstein LS, Katzman DK, Callahan T, Gordon CM, Joffe A, Rickert, V. Neinstein's adolescent and young adult health care. 6th ed. Wolter Kluwer, 2015.
35. Partridge BC. Adolescent psychological development, parenting styles, and pediatric decision making. *Journal of Medicine And Philosophy*, 2010, 35(5), 518-525.
36. Schutte NS, Malouff JM, Hall LE, Haggerty DJ, Cooper JT, Golden CJ, Dornheim L. Development and validation of a measure of emotional intelligence, 1998.
37. Silveri MM, Tzilos GK, Pimentel PJ, Yurgelun-Todd DA. Trajectories of adolescent emotional and cognitive development: effects of sex and risk for drug use. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 2004, 1021(1), 363-370.
38. Steinberg L. Cognitive and affective development in adolescence. *Trends In Cognitive Sciences*, 2005, 9(2), 69-74.
39. Steinberg L. Risk taking in adolescence: what changes, and why?. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 2004, 1021(1), 51-58.
40. Steinberg L, Dahl R, Keating D, Kupfer DJ, Masten AS, Pine DS. The study of developmental psychopathology in adolescence: Integrating affective neuroscience with the study of context. D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology: Developmental Neuroscience*, John Wiley & Sons Inc. 2006, 710-741.